

ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Α'

καστον Κράτος κυρίαρχον ἑσωτερικῶς καὶ ἀνεξάρτητον ἑξωτερικῶς κέκτηται Ὑπουργεῖον ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο ἀποτελεῖ ἐν τῷ Κράτει τὴν κεντρικὴν ἀνωτάτην ὑπηρεσίαν, ἣ ὁποία κέκληται ὅπως διευθύνῃ καὶ κανονίσῃ τὰς ἐπισήμους διεθνεῖς σχέσεις τοῦ Κράτους τούτου μετὰ τῶν λοιπῶν ξένων Κρατῶν, μελῶν τῆς καλουμένης διεθνοῦς κοινωνίας.

Ὅταν τὰ διάφορα Κράτη τῆς Εὐρώπης ἤρχισαν, ἀποβάλλοντα τὴν πολιτικὴν τῆς ἐγωϊστικῆς ἀποκλειστικότητος καὶ τῆς ὑπερηφάνου μονώσεως, τὴν ὁποίαν ζηλοτύπως ἐτήρουν ἕως τότε, ν' ἀναπτύσσωσι τὰς μεταξὺ αὐτῶν πολιτικάς, οικονομικάς, ἐμπορικάς ἢ ἄλλας διαφόρους σχέσεις καὶ νὰ κατανοῶσι τὸ μέγα ἠθικὸν καὶ ὕλικόν συμφέρον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκέκτηντο ἐκ τῆς τοιαύτης ἀναπτύξεως τῶν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς σχέσεων, παρέστη ἄμεσος ἀνάγκη ὅπως ἰδρυθῇ ἴδιος κεντρικὸς ὀργανισμὸς εἰς ἕκαστον Κράτος. Τούτου κύριος σκοπὸς καὶ περαιτέρω ἀποστολὴ θὰ ἦτο ἡ προσεκτικὴ καὶ ἐπιμελής παρακολούθησις τῶν σχέσεων τούτων, ἡ διατήρησις καὶ καλλιέργεια τούτων εἰς τὰς ποικίλας αὐτῶν ἐκδη-

λώσεις ἐν τῇ διεθνεί πρακτικῇ καὶ ἡ ἔντονος προσπάθεια πρὸς κατευθύνσιν ἐκάστοτε τούτων ἐπ' ὠφελεία καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνεκύψαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ κληθεῖσαι Γραμματεῖαι τοῦ Κράτους ἢ Γραμματεῖαι τῶν ἑξωτερικῶν ὑποθέσεων καὶ τῆς διπλωματικῆς ἀλληλογραφίας.

Ἡ πρώτη λίαν μετριόφρων, ὡς ἦτο βεβαίως ἐπόμενον καὶ φυσικόν, ἐμφάνισις τῶν τοιούτων Γραμματειῶν ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν Κρατῶν, ἂν καὶ ὑπὸ διάφορον ἐκάστοτε ὀνομασίαν, τύπον, ὀργάνωσιν καὶ δὴ ἕκτασιν ἀρμοδιότητος, φαίνεται ὅτι ἀνέρχεται ἐν γένει εἰς τὸν ιε' αἰῶνα. Ἐν Γαλλίᾳ, ἥδη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Φραγκίσκου τοῦ Α' (1494-1547), μυστικὴ τις εἰδικὴ ἐπιτροπή, συνερχομένη παρ' αὐτῶ, ἐνησχολεῖτο ἰδιαιτέρως εἰς τὰ προβλήματα τῆς ἑξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους, συνεζήτει καὶ ἐξήταξε ταῦτα καὶ ἔδιδεν εἰς αὐτὰ τὰ καταλλήλους κατευθύνσεις. Ἐν Ρωσίᾳ, ἐπὶ Ἰβάν τοῦ Γ' (1462-1505) τὸ κληθὲν Τμημα τῶν Πρεσβειῶν μόνον προορισμὸν εἶχεν ὅπως μελετᾷ καὶ κατευθύνῃ δεόντως τὰ ἀναφυόμενα μετὰ τῶν λοιπῶν Κρατῶν ζητήματα διεθνούς πολιτικῆς. Ἐν τῇ Βυζαντινῇ Αὐτοκρατορίᾳ καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς διαφόρους ἰσχυρὰς Δημοκρατίας τῆς Ἰταλίας εἶχον συσταθῆ ἥδη ἀπὸ τοῦ ιδ' αἰῶνος κεντρικοὶ τινες ὀργανισμοί, περισσότερον τελειοποιημένοι ἐν τῇ ὀργανώσει των καὶ τῇ λειτουργίᾳ, πρὸς προσεκτικὴν παρακολούθησιν τῶν ἑξωτερικῶν σχέσεων καὶ καθορισμὸν τῆς ἐκάστοτε τηρητέας διεθνούς πολιτικῆς.

Ἐν Γαλλίᾳ, αἱ βραδύτερον συσταθεῖσαι καὶ ἐν αὐτῇ παρεμφερεῖς ὑπηρεσίαι δὲν ἦσαν ἐν ἀρχῇ ἀνεξάρτητοι κρατικαὶ ὑπηρεσίαι, ἀλλ' ὑπήγοντο εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ Μονάρχου, τῆς ὁποίας καὶ ἀπετέλουν ἐν γένει ἰδιαιτέρον τμημα, καὶ δημηθύνοντο ὑπὸ προσωπικοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἐθεωροῦντο ὡς οἱ ἰδιαιτέροι γραμματεῖς τοῦ Μονάρχου, ὅστις ἄλλως τε καὶ δημύθνε μόνος του τὰ πάντα ἐν τῷ Κράτει κατὰ τὰ τότε σχετικῶς κρατοῦντα. Οἱ ἰδιαιτέροι οὗτοι γραμματεῖς ἀπεκλήθησαν μετὰ ταῦτα Γραμματεῖς τοῦ Κράτους καὶ ἐξετέλουν τὰ ὑπηρεσιακὰ αὐτῶν καθήκοντα οὐχὶ μόνον ἐν

ἐκάστη ὑπηρεσία, ἀλλὰ ἐν κοινῇ μετ' ἄλλων συνεργασία, τοῦθ' ὅπερ ἦτο σύνηθες κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἴσως πρὸς ἀμοιβαίον ἔλεγχον τῶν ἐνεργειῶν των καὶ ἐπωφελεστέραν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους. Οὕτω, τὸ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων τμήμα ἐκέκτητο συγχρόνως τέσσαρας ἐν ὄλῳ Γραμματεῖς, ἡ δὲ ἀπαιτουμένη ἐνότης τῶν διαφόρων ὑπηρεσιακῶν ἐνεργειῶν ἐπετυγχάνετο διὰ τῆς ἐπεμβάσεως εἴτε προσωπικῶς αὐτοῦ τούτου τοῦ Μονάρχου, ὁ ὁποῖος ἐπέλυεν ἰδίῳ δικαίῳ πάσας τὰς μεταξὺ τῶν Γραμματέων τοῦ αὐτοῦ τμήματος ἀναφουρέντας συγκρούσεις ἀντιλήψεων καὶ ἐνεργειῶν, εἴτε τοῦ ἀνωτάτου τιτλούχου τῆς Αὐλῆς, ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἐξετέλει ὑπὸ τινα ἔποισιν καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ σημερινοῦ Πρωθυπουργοῦ. Τὸ τμήμα τοῦτο τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, τὸ ὁποῖον προφανῶς ἀπετέλει τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, διηρεῖτο περαιτέρω εἰς τέσσαρα ἴδια Γραφεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἀπησχολεῖτο μὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἀνατολήν, τὸ δεύτερον μὲ τὴν Δανίαν, Σουηδίαν καὶ Πολωνίαν, τὸ τρίτον μὲ τὴν Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Κάτω - Χώρας, Ἀγγλίαν καὶ Σκωτίαν καὶ τὸ τέταρτον μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἑλβετίαν. Ὁ Ἑρρῖκος Γ' (1551 - 1589) ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν τῷ 1588 ὅπως ἀπολύσῃ πάντας ἐν γένει τοὺς ὑπάρχοντας Γραμματεῖς τοῦ Κράτους, ἀντικατέστησε δὲ μόνον δύο ἐξ αὐτῶν καὶ παρεχώρησεν εἰς μὲν τὸν ἕνα τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους, εἰς δὲ τὸν ἕτερον τὴν τῶν ἐξωτερικῶν.

Ἐκτοτε θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι χρονολογεῖται ἐν γένει ἡ ὑπαρξίς τοῦ νῦν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου τῆς Γαλλίας, τοῦ ὁποίου δὲ καὶ προΐστατο εἰς τοὺς ἐφεξῆς χρόνους εἷς καὶ μόνον Γραμματεὺς, ἐκτὸς τῶν ἐτῶν 1624 - 1626, κατὰ τὰ ὁποῖα τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο διευθύνετο ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τριῶν Γραμματέων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὡς πρῶτος μόνος Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρξεν ὁ Λουδοβίκος ντὲ Ρεβόλ, ὑπηρετήσας ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1588 μέχρι τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1594. Βρα-

δύτερον, ὁ Λουδοβίκος Γ' (1601 - 1643) συνεκέντρωσε διὰ τοῦ ἀπὸ 11 Μαρτίου 1626 Διατάγματος αὐτοῦ ἀριθμὸν τινα συναφῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ κατήρτισεν οὕτως ἕξ αὐτῶν τέσσαρα ἰδιαίτερα Ὑπουργεῖα: Τὸ τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, τὸ τῶν Ἐξωτερικῶν, τὸ τοῦ Πολέμου καὶ τὸ τῶν Ναυτικῶν. Τὰ Ὑπουργεῖα ταῦτα ἐξηκολούθουν νὰ διευθύνωνται ὑπὸ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργοῦ πάντοτε, τοῦ ὁποίου ὄμως ἡ ἔξουσία δὲν ἦτο ἄμεσος, ἀλλ' ἔμμεσος, τοῦτέστιν οὕτως ἐνήργει ἐκάστοτε ὡς ἀπλοῦς ἐν τούτῳ ἐντολοδόχος τοῦ Βασιλέως.

Εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἡ διεύθυνσις τῶν Ὑπουργειῶν ἀνετέθη εἰς εἰδικὰ συμβούλια, συγκείμενα ἐκ 10 ἐν ὄλῳ μελῶν κύρους καὶ περιωπῆς. Ἡ διοικητικὴ ὁμως αὕτη μεταρρυθμίσις δὲν ἐπέτυχε. Διὰ τὸν λόγον δὲ τούτον ἀπεφασίσθη τῷ 1718 ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸ πρῶην καθεστῶς τοῦ μόνου Ὑπουργοῦ. Ἡ ἐπελθοῦσα ἐν Γαλλίᾳ ἐπανάστασις ἐπέφερεν οὐσιώδεις μεταρρυθμίσεις εἰς τὸ ἕως τότε κρατοῦν σύστημα. Ἦδη ἀπὸ τῆς 21 Ἰουνίου 1793 οἱ Ὑπουργοὶ ἀπεκαλοῦντο ἀπλῶς Ἐπίτροποι, τὸ Διευθυντήριον ὁμως ἀπεκατέστησε τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀρχικῶς κληθέν: Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν σχέσεων, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἀπεκλήθη: Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, ὡς ἀποκαλεῖται ἔτι καὶ νῦν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ, τὸ νῦν ἐκεῖ ὑφιστάμενον Foreign Office συνέστη τῷ 1782, ἀντικαταστήσαν τὸ ἕως τότε λειτουργοῦν Northern Department. Ἡ σπουδαία αὕτη διοικητικὴ μεταρρυθμίσις ἐγένετο ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ μαρκησίου Rochingham (1730 - 1782), ὅστις διὰ τρίτην φοράν διωρίσθη Πρωθυπουργὸς ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν 27 Μαρτίου 1782. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, πρῶτος Γραμματεὺς τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐγένετο τῷ 1782 ὁ πολὺς Charles James Fox (1749 - 1806). Νῦν δὲ ἐκτὸς τοῦ Γραμματέως ἡ Ὑπουργοῦ ὑπηρετοῦσιν ἐν τῷ Foreign Office τρεῖς Ὑφυπουργοί, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος μόνιμος καὶ ὁ δεῦτερος κοινοβουλευτικός, μὴ μόνιμος, ὡς καὶ δύο βοηθοὶ Ὑφυπουργοί, μόνιμοι.

Εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτε-

ρικῶν, ἀποτελοῦν μόνιμον ἀνωτάτην ὑπηρεσίαν καὶ συνεπῶς δυναμένην νὰ διαφυλάξῃ ἀμειώτους τὰς παραδόσεις τῆς ἔξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς βλέψεις αὐτῆς καὶ τοὺς σκοποὺς ἔστω καὶ ἐν εὐρυτάτῳ ἀκόμη περιθωρίῳ χρόνου, κέκτηται ὑψίστην σπουδαιότητα. Ὡς ἐκ τῆς παρατηρουμένης νῦν ἐντατικῆς διεθνοῦς ἐπιμιξίας μεταξὺ τῶν Κρατῶν καὶ τῶν λαῶν αὐτῶν ἀναφύονται πλεῖστα ὅσα ζητήματα, τὰ ὁποῖα, ὡς εἰκός, παρέχουσιν εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου ἀφθονον ὕλην εἴτε πρὸς διαπραγμάτευσιν εἴτε πρὸς διευθέτησιν. Ἀναμφιβόλως, οὐδεὶς ἕτερος κλάδος τῆς διοικήσεως ἐν τῷ Κράτει κέκτηται τὴν σπουδαιότητα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ὡς καὶ τὰ λεπτά, δυσχερῆ καὶ πολύπλοκα ζητήματα τοῦ Ὑπουργείου τούτου, τοῦτέστι τὰ ζητήματα τῶν ἀντικρουομένων δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν Κρατῶν, τὰ ὁποῖα τοῦτο ἔχει ἀποστολὴν ὅπως κανονίσῃ καὶ διευθετήσῃ ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ Κράτους. Πρὸς ἀπόδειξιν ἄλλως τε τῆς μεγάλης σημασίας τοῦ Ὑπουργείου τούτου ἀρκεῖ μόνον, φρονουῦμεν, τὸ γεγονός ὅτι εἰς τοῦτο ἔχει ἀνατεθῆ ἡ διευθύνσις καὶ καθοδήγησις τῆς ὅλης ἔξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους καὶ διὰ μέσου τούτου τὸ Κράτος ἔρχεται εἰς διπλωματικὴν ἐπαφὴν καὶ εἰς διεθνεῖς σχέσεις ἢ διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν λοιπῶν Κρατῶν, μελῶν τῆς καλουμένης διεθνοῦς κοινωνίας.

Συγκείμενον ἔξ ὑπαλλήλων εἰδικῶς κατηρτισμένων καὶ μορφωμένων εἰς τὰ διάφορα ζητήματα, τὰ ὁποῖα κέκληται ὅπως διαχειρισθῆ, τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον ἔχει εὐρυτάτην ἀκτῖνα δικαιοδοσίας, τὰ δὲ διάφορα καθήκοντα αὐτοῦ, γενικὰ καὶ εἰδικά, καθορίζονται λεπτομερῶς καὶ ἐπακριβῶς ὑπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ δημοσίου δικαίου ἐκάστου Κράτους. Τὰ καθήκοντα ταῦτα εἶναι τῷ ὄντι πλεῖστα ὅσα, ἐκτάκτως δὲ δυσχερῆ ἐν τῇ ἐπιτυχεῖ ἐπιδιώξει των διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀναφέρονται εἰς ζητήματα οὐ μόνον Διεθνοῦς Δικαίου, ἀλλὰ καὶ διεθνοῦς πολιτικῆς ἔτι, ὡς καὶ προστασίας ἀποτελεσματικῆς τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμενόντων ἡμεδαπῶν πολιτῶν. Διὰ τὴν διαπραγμάτευσιν καὶ κατ' εὐχὴν

διευθέτησιν τῶν πολυπλόκων τούτων ζητημάτων ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ἐπιστημονικὴ μόρφωσις, ἀλλὰ καὶ τεχνικὴ ἱκανότης ἐν τῷ τρόπῳ καθ' ὃν ταῦτα θὰ παρουσιάζοντο πρὸς διπλωματικὴν συζήτησιν. Ἡ διπλωματία ὀρθότατα λοιπὸν ἐλέχθη ὅτι δέον νὰ συνενώη ἐπιτυχῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην. Ἄν στερεῖται τῶν δύο τούτων ἀπαραιτήτων χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων, ἡ διπλωματία θὰ καταλήξῃ κατ' ἀνάγκην εἰς οἰκτρὰν ἀποτυχίαν, τῆς ὁποίας τὸν ἀντίκτυπον βαρὺν θὰ ἠσθάνετο τὸ Κράτος ὡς τοιοῦτον. Πράγματι, ἐνέργειά τις ἄστοχος καὶ ἄκαιρος ἢ ἐσπευσμένη, πολιτικὸς συνδυασμὸς μὴ στηριχθεὶς ἐπὶ ἐδραίων δεδομένων, διάβημά τι μὴ συνετὸν καὶ ἐσκεμμένον, δῆλωσις τις προφορικὴ κατ' ἔξοχὴν ἐπιπολαία ἢ τολμηρά, πάντα ταῦτα θὰ ἠδύναντο νὰ ριψοκινδυνεύσωσι τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Κράτους, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσιν οὐσιώδη ἠθικὰ στοιχεῖα τῆς νομικῆς αὐτοῦ προσωπικότητος, καὶ διακυβεύωσι τὰ δικαιώματα ὡς καὶ τὰ ζωτικὰ αὐτοῦ συμφέροντα.

Διὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ὁ προϋστάμενος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος κατ' ἀνάγκην δίδει εἰς τὴν ἔξωτερικὴν πολιτικὴν τοῦ Κράτους καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τούτου διαχειριζόμενα ζητήματα τὴν σφραγίδα τῆς ἱκανότητός του καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐξαιρετικῆς προσωπικότητος, πρέπει νὰ ἐκλέγεται πάντοτε μετὰ μεγάλης προσοχῆς καὶ νὰ κέχτηται ἐξαιρετικὰ ὄλως προσόντα μορφώσεως, πείρας, φρονήσεως, εὐστροφίας καὶ ἀποφασιστικότητος. Πάντες οἱ Ὑπουργοὶ δέον νὰ ἐκλέγονται μετ' ἐπιμελείας, διότι οὕτω καὶ μόνον θὰ ἠδύναντο νὰ ἐξυληρευθῶσι δεόντως τὰ πολλαπλᾶ συμφέροντα τοῦ Κράτους, τὰ ὁποῖα ὑπευθύνως διαχειρίζονται. Προφανῶς ὅμως ἡ ἐκλογή ἰδίᾳ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ ἀπαιτεῖ ἐξαιρετικὴν ὄλως ἐπιμέλειαν καὶ προσοχὴν καὶ τοῦτο διότι τὰ τυχόν σφάλματα, τὰ ὁποῖα θὰ διέπραττεν ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς ἔξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους, δὲν ὑπάρχει οὐδεμίᾳ ἐλπίδι ὅτι θὰ ἠδύναντο βραδύτερον νὰ ἐπανορθωθῶσι καὶ δι' αὐτὴν οὖν εὐκολίας ἐπανορθώνονται τὰ σφάλματα καὶ τὰ ὀλισθήματα τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν

Ἐξωτερικῶν ἐνεργεῖ ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους, τοῦ ὁποίου καὶ εἶναι οὕτω τὸ ἀνώτατον κεντρικὸν ἐκτελεστικὸν ὄργανον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐπισήμους διεθνεῖς σχέσεις τοῦ Κράτους μετὰ τῶν λοιπῶν ξένων Κρατῶν. Τὰς σχέσεις ταύτας διευθύνει ὑπευθύνως ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους. Μόνος ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους ἀντιπροσωπεύει τοῦτο ἰδίῳ δικαίῳ ἐσωτερικῶς καὶ ἔξωτερικῶς, ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς ἐν τῇ ἰδιότητί του ταύτη καὶ μόνον δὲν ἀντιπροσωπεύει ἰδίῳ δικαίῳ τὸ Κράτος διεθνῶς, ἀλλὰ δεῖται ἐκάστοτε πρὸς τοῦτο εἰδικῆς πληρεξουσιότητος ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους. Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς ἐκτελεῖ τὰ ὑπηρεσιακὰ αὐτοῦ καθήκοντα εἴτε μόνος καὶ ἅπ' εὐθείας εἴτε διὰ μέσου τῶν πρεσβευτικῶν ἢ προξενικῶν ἀρχῶν τοῦ Κράτους ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, αἵτινες ἀρχαὶ παρίστανται ὡς τὰ ἐκτελεστικὰ ὄργανα τῶν διαταγῶν του. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἔχει ἐν τῷ Ὑπουργείῳ διαφόρους εἰδικοὺς ὑπαλλήλους, ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους, κεκτημένους δὲ ὄρισμένους βαθμοὺς ἐν τῇ ὑπηρεσιακῇ ἱεραρχίᾳ καὶ ἀποτελοῦντας τὸ προσωπικὸν τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας.

B'.

Ἐκαστον Κράτος διοργανώνει τὰ κατὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν κατ' ὃν ἐγκρίνει τρόπον, ὁ ὁποῖος εἶναι πάντοτε ἀνάλογος πρὸς τὰ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συμφέροντα αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς χρηματικοὺς αὐτοῦ πόρους. Τί ἰσχύει σχετικῶς παρ' ἡμῖν ἐν τῇ Ἑλλάδι; Ἦδη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μακροῦ καὶ ἱεροῦ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων εἶχε συσταθῆ ἕκ τῶν ἐνόντων κεντρικῆ τις ἀρχή, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἀνατεθῆ καθήκοντα Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν.

Οὕτως, ἡ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Καλτεζῶν συνέλευσις ἐξέδωκε τὴν 26 Μαΐου 1821 πρᾶξιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐξελέγη ἑξαμελὴς ἐπιτροπή, ἥτις μετὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη θὰ συνεσκέπτετο, θὰ προέβλεπε καὶ θὰ

διώκει πάσας τὰς ὑποθέσεις καὶ πᾶν ὅ,τι θὰ συνέτεινεν, ὡς ἀνεφέρτεο, εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀρμονίαν, ἐξοικονομίαν καὶ εὐκολίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, θὰ εἶχε δὲ πρὸς τοῦτο πᾶσαν πληρεξουσιότητα καὶ οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο ν' ἀντιτείνῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἢ νὰ παρακούσῃ ταύτας. Ἡ συνέλευσις τῆς κληθείσης Δυτικῆς Χέρσου τῆς Ἑλλάδος ἐξέδωκε τὴν 9 Νοεμβρίου 1821 ψήφισμα περὶ συστάσεως προσωρινῆς Διοικήσεως, τῆς ὁποίας καὶ συνέταξε τὸν ὄργανισμόν, διὰ τοῦ ὁποίου δὲ συνιστάτο ἡ Γερουσία, ἣτις σὺν τοῖς ἄλλοις θὰ διεπραγματεύετο καὶ συνῆπτε τὰς συνθήκας μετὰ τῶν ἐν τῇ Πατρίδι εὐρισκομένων εἰσέτι ἐχθρῶν. Μετὰ τὴν σύστασιν ὁμως τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς αἱ συνομολογούμεναι συνθῆκαι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπικυροῦνται ὑπ' αὐτῆς (ἄρθ. 15). Ἡ ἀπὸ 15 Νοεμβρίου 1821 νομικὴ διάταξις τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου τῆς Ἑλλάδος ἐγκαθίδρυσεν Ἐθνικὴν Βουλήν, ἡ ὁποία θὰ συνεκροτεῖτο ἀπὸ παραστάτας τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἦτο ἀρμοδιὰ ὅπως συνάπτῃ εἰρήνην, συνθήκας καὶ διορίζῃ ἢ δέχεται Πρεσβευτὰς (τμ. β'. κεφ. α'. ἄρθ. Δ').

Προϊόντος τοῦ χρόνου, τὰ πράγματα ἐσυστηματοποιούντο. Ἡ § κβ'. τίτλου β'. τμήματος γ'. τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐν τῷ χωρίῳ Πεδιάδι, τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 νόμου τῆς 9 Μαΐου 1822 ἀπεκλήθη Νέα Ἐπίδαυρος, συγκληθεῖσαν Ἀ. Ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν ὀρίζει ῥητῶς ὅτι τὸ ἐκτελεστικὸν σῶμα θὰ ἐξέλεγεν ὀκτὼ Ὑπουργούς, πρῶτος μεταξὺ τῶν ὁποίων θὰ ἦτο ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, ἔχων συγχρόνως καὶ τὴν ἐπιστασίαν τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. Συμφώνως πρὸς τὴν § ρι'. τοῦ πολιτεύματος, ὁ Πρόεδρος τοῦ ἐκτελεστικοῦ σώματος Α. Μαυροκορδάτος ἐδημοσίευσεν τοῦτο ἐν Κορίνθῳ διὰ τῆς ἀπὸ 25 Φεβρουαρίου 1822 πράξεως, ἐν τῷ ἄρθ. 4 τῆς ὁποίας λέγεται ὅτι ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας καὶ Μινίστρος τῶν Ἐξωτερικῶν θὰ ἐκτελέσῃ τὴν παροῦσαν διαταγὴν. Ὡς τοιοῦτος ὑπογράφεται ὁ Θ. Νέγγρης, ὅστις καὶ εἶναι ὁ πρῶτος ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργός. Οὗτος ὡς καὶ οἱ λοιποὶ

ἐπὶ ἑπτὰ Ὑπουργοὶ διορίσθησαν διὰ τῆς ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου 1822 πράξεως τοῦ ἐκτελεστικοῦ σώματος, ἐκδοθείσης ἐν Ἐπιδαύρῳ. Δι' ἑτέρας δὲ διακηρύξεως αὐτοῦ ἀπὸ 16 τοῦ αὐτοῦ μηνός, τὸ ἐκτελεστικὸν σῶμα ἀνεκοίνου πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς χώρας τὴν ἴδρυσιν τῶν ὀκτὼ Ὑπουργείων, πρὸς τὰ ὁποῖα οὗτοι ἀναλόγως τῆς ἀρμοδιότητός των θὰ ἠδύναντο ν' ἀπευθύνωνται πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν υποθέσεών των. Τὴν 8 Μαΐου 1822 διὰ πράξεως τοῦ βουλευτικοῦ σώματος διορίζοντο ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς Γεν. Γραμματεὺς μετὰ μισθοῦ ἐκ γροσίων 350 κατὰ μῆνα καὶ εἰς ἕτερος Γραμματεὺς, λαμβάνων μισθὸν 150 γρόσια μηνιαίως, «ἐπειδὴ ὁ Λαὸς καταβοᾷ διὰ τὰ μεγάλα ἔξοδα τῶν Γραφείων τῆς Διοικήσεως».

Ἡ § κε'. τμ. Γ'. κεφ. Γ'. τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Β'. ἐν Ἀστρεὶ Ἐθνικῇ Συνέλευσιν (29 Μαρτίου - 18 Ἀπριλίου 1823) ὀρίζει ὅτι τὸ ἐκτελεστικὸν σῶμα ἐκλέγει ἑπτὰ Ὑπουργοὺς ὡς καὶ ἓνα Γενικὸν Γραμματεῖα, εἰς τὸν ὁποῖον διευθύνονται αἱ ἔξωτερικαὶ υποθέσεις. Κατὰ τὰς διατάξεις τῶν §§ γγ'. καὶ νδ', τὸ ἐκτελεστικὸν σῶμα διορίζει πάντας τοὺς διπλωματικούς Ὑπουργοὺς τῆς Διοικήσεως παρὰ ταῖς Ξέναις Αὐλαῖς καὶ ἔχει δικαίωμα ν' ἀλληλογραφῇ μετὰ τῶν Αὐτῶν τούτων. Ἡ Γ'. ἐν Ἐπιδαύρῳ κατ' ἀρχὰς συνελθοῦσα Ἐθνικὴ Συνέλευσις (6 - 16 Ἀπριλίου 1826) ἐξέδωκε ψήφισμα τὴν 12 Ἀπριλίου, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ὁποίου ἡ ὅλη διεύθυνσις τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων θ' ἀνετίθητο εἰς ἑνδεκαμελῆ ἐπιτροπὴν προσωρινῶς, ἣτις ἐκλήθη Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλλάδος καὶ διετέλει ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Α. Ζαΐμη.

Ἡ Γ'. αὕτη Ἐθνικὴ Συνέλευσις συνέχισε τὰς ἐργασίας της βραδύτερον πρῶτον ἐν Ἐρμιόνη καὶ ἔπειτα ἐν Τροιζῆνι (18 Ἰαν. - 5 Μαΐου 1827). Αὕτη ἐπεξεργάσθη ἐπιμελῶς τὸ κληθὲν πολιτικὸν σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου τὰ ἄρθ. 126 - 132 πραγματεύονται περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀποκληθέντων Γραμματέων τῆς Ἐπικρατείας, τῶν καθηκόντων των καὶ τῶν εὐθυνῶν. Τὸ ἄρθ. 126 ῥητῶς λέγει ὅτι «ἡ νομοτελεστικὴ ἐξουσία ἔχει Γραμματεῖς: α'. τὸν ἐπὶ τῶν

Ἐξωτερικῶν». Οἱ Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας θὰ ἦσαν ἕξ ἐν ὄλῳ κατὰ τὸ σύνταγμα τοῦτο, τοῦ ὁποίου αἱ καθ' ἑκάστην διατάξεις παρουσιάζουσι πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον λόγῳ τοῦ ἀρκετὰ φιλελευθέρου αὐτῶν πνεύματος. Τέλος, τὸ ἀρθ. 252 τοῦ συντάγματος τῆς Δ' ἐν Ἀργεῖ κατ' ἀρχὰς (11 Ἰουλίου-6 Αὐγούστου 1829) καὶ ἔπειτα ἐν Ναυπλίῳ συνελύσεως ρητῶς ὡσαύτως ὀρίζει: «Οἱ Ὑπουργοὶ Γραμματεῖς εἶναι ἑπτὰ τὸ πολὺ: α' ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν».

Ἐν τούτοις, κανονικῶς τοῦλάχιστον, τὸ παρ' ἡμῖν νῦν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν συνέστη διὰ τοῦ 3 ἀπὸ Ἀπριλίου 1833 Διατάγματος περὶ σχηματισμοῦ τῶν Γραμματειῶν τοῦ Κράτους ἐκδοθέντος ἐν Ναυπλίῳ. Συμφώνως πρὸς τὸ 1 ἀρθ., θὰ ὑπῆρχον ἑπτὰ Γραμματεῖαι, ἕξ ὧν ἡ πρώτη ἐπὶ τοῦ Βασιλικῆς Οἴκου καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν. Δι' ἑτέρου ὑπὸ ἰδίαν ἡμερομηνίαν Διατάγματος καθωρίζετο ἡ ἀρμοδιότης τῆς ὡς ἄνω Γραμματείας, τῆς ὁποίας τὸ προσωπικὸν θ' ἀποτελεῖτο ἕξ ἐνὸς συμβούλου, τριῶν γραμματέων, ἐνὸς γραφέως καὶ ἐνὸς κλητῆρος (ἀρθ. 1). Αὔξησις τοῦ προσωπικοῦ τούτου δὲν θὰ ἐπιτρέπετο παρὰ μόνον ἂν ἀπῆται ταύτην ἀναπόφευκτος καὶ κατεπείγουσα ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας. Τὸ ἀρθ. 3 διέγραφε λεπτομερῶς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Γραμματείας. Οἱ πρῶτοι Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας ἦσαν τέσσαρες ἐν ὄλῳ: Σπ. Τρικούπης Πρῶεδρος, Α. Μαυροκορδάτος, Γ. Πραϊῆς καὶ Ἰω. Κωλέττης. Γραμματεὺς ἐπὶ τοῦ Βασιλικῆς Οἴκου καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν διωρίσθη τότε ὁ Σπ. Τρικούπης, ὁ ὁποῖος βραδύτερον, τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1833, ἐγένετο Πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίῳ. Τὰ ἀρθ. 20, 24, 80-85 τοῦ ἀπὸ 18 Μαρτίου 1844 συντάγματος τῆς Ἑλλάδος κατήγγησαν τὸν ὅρον: Γραμματεία, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσήγαγον τὸν ἕτερον ὅρον: Ὑπουργεῖον, Ὑπουργός. Ὁ ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1846 νόμος ΛΓ' περὶ ὀργανώσεως τῶν Ὑπουργείων ὀρίζει ἐν ἀρθ. 1 ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὑπουργείων ἐν τῷ Κράτει προσδιορίζεται ὡς ἑξῆς: α' Τὸ ἐπὶ τοῦ Βασιλικῆς Οἴκου καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον. Κατὰ τὸ 8 ἀρθ. τοῦ ἀνωτέρω νόμου, τὸ προσωπικὸν τοῦ Ὑπουργείου θ' ἀποτελεῖτο ἐκ τριῶν τμηματάρχων, τριῶν γραμμα-

τέων α' και β' τάξεως, τριῶν ἀκολουθῶν και δύο κλητήρων. Οἱ ἐν αὐτῷ ἀκόλουθοι θὰ ὑπηρετοῦν ἀμισθὶ ἐπὶ ἕξ μῆνας, ἂν δὲ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα δὲν ἔδιδον δείγματα ἱκανότητος, θὰ ἀπελύοντο τῆς ὑπηρεσίας, ἀντικαθιστάμενοι ὑπὸ ἄλλων (ἄρθ. 7). Ἡ ἀντιμισθία τῶν κρινομένων ὡς ἱκανῶν δὲν θὰ ἦτο μηνιαίως ἀνωτέρα τῶν 60 δραχμῶν (ἄρθ. 16). Εἰς τὸν μέχρη τοῦδε ἐν χρήσει ὄρον: Ὑπουργεῖον ἐπὶ τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου και τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐπέφερε τροποποίησιν τὸ ἀπὸ 4 Φεβρουαρίου 1863 ψήφισμα Ζ' τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως περὶ καταρτισμοῦ και καθηκόντων τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, δημοσιευθὲν τὴν 12 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς και καταργῆσαν τὸ διακριτικόν: ἐπὶ τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου. Πράγματι, τὸ ἄρθ. 4 τοῦ ψηφίσματος ἰδιαλαμβάνει: «Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὑπουργείων ὀρίζεται εἰς ἐπὶ ἓν ὄλφ . . . 5) Τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν». Τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην φέρει ἕκτοτε ἔτι και νῦν τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο.

Ὡς εἰκόσ, καθ' ὄλην τὴν μακρὰν σταδιοδρομίαν του τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον μετέβαλεν ἐπανειλημμένως τὴν ὀργάνωσιν αὐτοῦ. Νῦν δὲ διέπεται ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4952 (1931) νόμου, ὃ ὀποῖος ἐκωδικοποιήθη διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Ἰουλίου 1931 Διατάγματος, συγκειμένου ἕξ ἄρθ. 235 ἐν ὄλφ. Τὸ ἄρθ. 1 ὀρίζει ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον περιλαμβάνει τρεῖς ὑπηρεσίας, τὴν κεντρικὴν, πρεσβευτικὴν και προξενικὴν, τῶν ὑπαλλήλων δυναμένων ἀδιαφόρως νὰ μετατεθῶσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἕξ αὐτῶν εἰς τὰς ἄλλας. Τὸ ἄρθ. 1 § 2 ἀναγράφει ἕκτενῶς τὰ θέματα ἀρμοδιότητος τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου. Ἐνιοὶ διατάξεις τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου ἐτροποποιήθησαν διὰ δύο ἀπὸ 12 Δεκεμβρίου 1932 Διαταγμάτων, ἐκ τῶν ὀποίων τὸ πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τὰς διατάξεις τῆς προξενικῆς διατιμῆσεως, τὸ δὲ δεῦτερον εἰς καιάργησιν, ἀναστολὴν ἰσχύος διατάξεων τινῶν και μειώσεως ἀποζημιώσεων. Διὰ τοῦ ἀπὸ 5 Μαΐου 1931 Διατάγματος, ἄρθ. 1, ὠρίσθη ὅτι ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου ἀπαρτίζεται ἐκ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως, ἐκ τῆς Α' Πολιτικῆς Διευθύνσεως (εἰς ἣν ὑπάγονται: α' τὸ

Τμήμα Βαλκανικῆς καὶ β' τὸ τῆς Εὐρώπης), ἐκ τῆς Β' Πολιτικῆς Διευθύνσεως (εἰς ἣν ὑπάγονται: α' τὸ Τμήμα Τουρκίας, β' τὸ τῆς Ρωσσίας καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης χωρῶν καὶ γ' τὸ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ κληροδοτημάτων), ἐκ τῆς Διευθύνσεως Τύπου καὶ ἐκ τῶν ἀκολουθῶν ὀκτὼ τμημάτων: Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, Προσωπικοῦ, Ἐπιθεωρήσεως προξενικῶν ἀρχῶν, Ἐθιμοτυπίας, Νομικοῦ τμήματος, Συμβάσεων, Διοικητικοῦ καὶ Δικαστικοῦ, Ἐκκαθαρίσεως δαπανῶν. Ἐν τῷ Ὑπουργείῳ ὑφίσταται ὡσαύτως καὶ τὸ ἰδιαίτερον Γραφεῖον τοῦ Ὑπουργοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάγονται ἢ παραλαβῆ τῶν ἐγγράφων καὶ τηλεγραφημάτων ὡς καὶ ἡ κρυπτογραφικὴ ὑπηρεσία (ἄρθ. 13).

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ ἱστορία καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ παρ' ἡμῖν Ὑπουργείου ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἦδη ἐρωτᾶται αἱ γυναῖκες θὰ ἠδύναντο ν' ἀναλάβωσι διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν; Κατὰ τινὰς θὰ ἠδύναντο, κατ' ἄλλους οὐχί, οὐ μόνον διότι δὲν θὰ ἦτο βεβαίως ἀξιοπρεπὲς δι' ἐν Κράτος ν' ἀντιπροσωπεύηται ἐπισήμως ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑπὸ γυναικός, ἀλλὰ καὶ διότι πολλάκις πέριξ τοῦ προσώπου αὐτῆς θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀναπτυχθῶσι αἰσθηματά, πάθη καὶ ῥαδιουργίαι, δυνάμεναι νὰ παρᾶσχωσιν εἰς τινὰς περιστάσεις σοβαρὰ πράγματα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς παρ' αὐτῆς ἀναληφθείσης διπλωματικῆς ἀποστολῆς. Ἄλλοι συγγραφεῖς διακρίνουσι μεταξὺ μονίμων διπλωματικῶν ἀποστολῶν, τὰς ὁποίας ἀρνοῦνται εἰς τὰς γυναῖκας, καὶ ἐκτάκτων τοιούτων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο ἐνίοτε διὰ τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν ἀποχωρῶντα λόγον ν' ἀνατεθῶσιν καὶ εἰς γυναῖκας ὑπὸ ὄρισμένης πάντως προϋποθέσεως.

Ἄν θελήσωμεν ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τοὺς παρῳχημένους χρόνους, θέλομεν ἴδῃ ὅτι τῷ ὄντι εἶχον ἐνίοτε ἀνατεθῆ ἐπίσημοι διπλωματικαὶ ἀποστολαὶ εἰς γυναῖκας. Οὕτως, ἡ πριγκίπισσα Ἐρριέττα, σύζυγος τοῦ Φιλίππου τοῦ Α' τῆς Ὁρλεάνης (1640 - 1701) διεπραγματεύθη τῷ 1670 ἐν Δούβρω τὴν συμμαχίαν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Ἡ σύζυγος τοῦ στρατάρχου κόμητος ντὲ Γκεμπριὰν εἶχεν ἐπίσημως ἐπιφορεθῆ ὡς συνοδὸς εἰς Πολωνίαν τὴν

πριγκίπισσαν Μαρίαν - Λουίζαν ντὲ Γκονζάγ (1612-1667), τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκλέξει ὡς οὐζυγόν του ὁ Βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Βλαδίσλαυος ὁ Ζ'. Κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα, ἡ λαϊκὴ Μαίρη Μόνταγκ διεπραγματεύθη διάφορα πολιτικὰ ζητήματα ἐνδιαφέροντα τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν. Ὁμως, ὁ Βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος ὁ Β' (1682-1718) δὲν ἔστειρεν ὅπως δεχθῆ τὴν κόμησσαν Μαρίαν ντὲ Καίνιγσμάρκ, εὐνοουμένην τοῦ Βασιλέως τῆς Πολωνίας Αὐγούστου τοῦ Β', τὴν ὁποίαν ὁ τελευταῖος οὕτως θῆλῆσε ν' ἀποστείλῃ ἐπὶ ἐπισημῶ διπλωματικῇ ἀποστολῇ εἰς Στοκχόλμην. Ἐκ τῶν μετὰ τοῦ Βασιλέως τῆς Πολωνίας σχέσεων αὐτῆς ἡ κόμησσα εἶχεν ἀποκτήσῃ καὶ ἓνα υἱόν, τὸν μετέπειτα διάσημον στρατάρχη τῆς Γαλλίας κόμητα Μαυρίμιον ντὲ Σάξ (1696-1750). Εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐραγούνης διώρισε, τῷ 1912, τὴν δεσποινίδα Κλοτίλδην Λουΐζι, διδάκτορα τῆς Νομικῆς, ὡς Γραμματέα τῆς ἐν Βρυξέλλαις Πρεσβείας τῆς Δημοκρατίας. Ἡ Νορβηγικὴ Κυβέρνησις διώρισε, τῷ 1914, τὴν δεσποινίδα Ἐρριέτταν Χαίγ ὡς Γραμματέα τῆς ἐν Μεξικῷ Πρεσβείας. Τῷ 1922, ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις διώρισε ὡς πρώτην Γραμματέα παρὰ τῇ ἐν Οὐάσιγκτων Πρεσβείᾳ τὴν δεσποινίδα Νάντια Στάντσεφ. Τῷ 1924 δέ, ἡ σοβιετικὴ Ῥωσσία διεπίστευσε τὴν κυρίαν Ἀλ. Κολλοντάι ἐν Νορβηγίᾳ ὡς πληρεξούσιον ἀντιπρόσωπον τῶν σοβιετ καὶ δὴ μὲ τὸν βαθμὸν διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου β' τάξεως. Τὴν 12 Μαΐου 1926, ἡ Ναταλία Ῥόσλαβετς διωρίσθη πρώτη Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀθήναις σοβιετικῆς Πρεσβείας. Παρέμεινε δ' αὕτη ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον εἰς τὴν θέσιν τῆς ταύτης, τὴν 4 Ὀκτωμβρίου 1927 μάλιστα ἀνέλαβε καὶ τὴν διεύθυνσιν ἔτι τῆς Πρεσβείας ὡς Ἐπιτετραμμένη ad interim, λόγῳ ἀπουσίας τοῦ Ἀλ. Οὐστίνωφ, πληρεξουσίου ἀντιπροσώπου τῶν σοβιετ.

Τί ἰσχύει σχετικῶς παρ' ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι; Θὰ ἦτο δυνατὸν ἡ Ἑλλάς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρ' αὐτῇ νῦν κειμένων νόμων, νὰ δεχθῆ γυναῖκα ὡς ὑπάλληλον τῶν γενικῶν θέσεων εἰς τὰς τρεῖς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξω-

τερικῶν, τὴν κεντρικὴν, πρεσβευτικὴν καὶ προξενικὴν; Περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου ζητήματος θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀναφέρῃ τὴν ἀκόλουθον περίπτωσιν καὶ τὴν εἰς αὐτὴν δοθεῖσαν λύσιν. Τὴν 19 Δεκ. 1927, ἡ δεσποινὶς Ἀναστασία Α. Κοντογιάννη, πτυχιούχος τῆς Νομικῆς, υπέβαλεν αἴτησιν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, δι' ἧς ἐζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ ἂν θὰ ἐπετρέπετο εἰς αὐτὴν, ἐπὶ τῇ βίᾳ τῆς κειμένης ἑλληνικῆς νομοθεσίας, νὰ μετὰσχῃ εἰς διαγωνισμόν διπλωματικῶν ἀκολούθων. Τὸ Ὑπουργεῖον ἀπήντησεν ἀρνητικῶς στηριζόμενον εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 228 καὶ ἀπὸ 9 Ἰανουαρίου 1928 γνωμοδότησιν τοῦ παρ' αὐτῶ Νομικοῦ Συμβούλου, καθ' ἣν ἐκ τοῦ ἀριθ. 3 τοῦ ἀπὸ 31 Αὐγ. 1926 ἐν ἰσχύϊ τότε ὄργανισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ἐξάγεται ὅτι εἰς τὰς γενικὰς θέσεις, τοὔτεστι τὰς ἀποτελούσας τὸν κυρίως κλάδον τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἐξωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, διορίζονται μόνον οἱ τοῦ ἄρθεος φύλου. Εἰδικώτερον, ἐκ τοῦ ἐδαφ. 2 τοῦ ἀριθ. 3 ὀρίζοντος: «προκειμένου περὶ εἰδικῶν θέσεων δύνανται νὰ διορισθῶσιν ὑπάλληλοι ἀδιακρίτως φύλου . . . » συνάγεται ἀσφαλῶς, κατὰ τὸ ἐξ ἀντιδιαστολῆς ἐπιχείρημα, ὅτι τὸ θῆλυ φύλον ἀποκλείεται ἐκ τῶν γενικῶν θέσεων τοῦ κλάδου, διότι ἄλλως ἢ ἀνωτέρω ἔκφρασις θ' ἀπέβαινε προφανῶς περιττή. Τὸ ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1927 σύνταγμα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, δημοσιευθὲν μεταγενεστέρως, δὲν κατήργησε τὸ ἀνωτέρω 3 ἄρθρον. Διότι ἡ ἔκφρασις «πολιταὶ Ἕλληνες», ἣτις εὔρηται ἐν τῷ ἀριθ. 6 ἐδαφ. α' τοῦ συντάγματος, κεῖται μόνον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλοδαποὺς πολίτας. Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται βεβαίως ὅτι διὰ νόμου δὲν θὰ ἠδύνατο ν' ἀποκλεισθῶσιν αἱ γυναῖκες ἐξ ὄρισμένων θέσεων δημοσίων. Νόμος τοιοῦτος δὲν θὰ ἦτο βεβαίως ἀντι-

συνταγματικός, καθόσον τὸ πνεῦμα τοῦ συντάγματος εἶναι ὅτι, κατ' ἀρχὴν βεβαίως, τὸ θῆλυ φύλον δὲν ἀποκλείεται ἐκ τῶν δημοσίων θέσεων ἐν τῷ Κράτει, οὐχὶ ὅμως καὶ ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο, δι' ὠρισμένας δημοσίας θέσεις, ν' ἀπαιτηθῆ ὡς προσὸν τὸ ν' ἀνήκη ὁ διορισθησόμενος ὑπάλληλος εἰς τὸ ἄρρεν γένος, ὅπως ἄλλως τε, ὅλως ἀντιθέτως, θὰ ἦτο δυνατὸν καὶ τὸ ἄρρεν φύλον ν' ἀποκλεισθῆ διὰ νόμου ἐξ ὠρισμένων δημοσίων θέσεων.

ΔΗΜ. ΔΡΟΣΟΣ

Διευθυντῆς Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν

